

Molnár Péterné

Petőfi- és 1848-as emlékek Kunszentmiklóson

„Kiskunsági Szentmiklósnak

Ifjú Népe

Benyitottál a szívemnek

Közepébe:”

(Petőfi Sándor: *Búcsú Kunszentmiklóstól*)

Petőfi-emlékek

Petőfi Sándor székarendásként látogatott először Kunszentmiklóstra 1842 októberében, ahol apja 1842. november elsejétől 1845. november elsejéig bérelte a Marha és Juh Széket évi ötszázötven forintért.

A bérleményben a székálló legény Petrovics István volt, a névleges székarendás pedig Petrovics Sándor, aki így fedezte apja vállalkozását. Feltehetően öccse látogatására érkezett, de eleget tett a magisztrátus azon kérésének is, hogy megismerkedjen az új árendással. Petőfi a későbbiekben gyakorta feltűnt Kunszentmiklóson. 1844 júliusában itt írta a *Pusztán születtem* című versét, amelyet egy Dunavecse és Kunszentmiklós közötti utazás ihletett. Nemcsak a pusztá látványa nyűgözte le, de a rajta vágató ember, a csikós is.¹ Az ősi pusztai élet hagyományainak ábrázolása mellett büszkén említi, hogy ő is ezen a tájon született: „*Pusztán születtem, a pusztán lakom. / Nincs födeles, kéményes hajlokom; / De van cserényem, van jó paripám: / Csikós vagyok az alföldi rónán.*” (Kunszentmiklós)

Bankós Károly vendégeként egy délután pipázgatva sétálgattak az Epreskert felé. Mikor a fahídhöz értek, egy juhászlegény jött velük szemben számaron. Petőfi hirtelen odaszólt Bankósnak: – Nézd, Károly, ezt az eredeti képet!

A hosszú lábú juhász dőcögve jött egy kis számaron és csakugyan földig ért a lába...

– Hova vágat kend? – kérdi Petőfi tréfásan a mellettük elhaladó juhásztól.

– Beteg a rúzsám, ahhoz mék! – kiáltott vissza a juhászlegény, és nagyokat ütött a számarra.² Petőfi és Bankós e jelenet után folytatták sétájukat. Mikor hazaértek, a költő néhány percre bement a szobájába, majd visszatérve, így szólt Bankóshoz:

– Te Károly, megverseltem azt a juhászt, akit délután láttunk.

Ekkor felolvasta a *Megy a juhász számaron* költeményét.

Bankós elragadtatással hallgatta a költeményt, és dicsérően mondta Petőfinek:

¹ GALAMBOS Sándor: *Petőfi és Kunszentmiklós*, 84–495 Kszm, Rota, 9. o.

² I. m. 9. o.

– Sándor, ez nagyon jó dolog ám!

Azt is említik az elbeszélések, hogy a költő még ott, helyben papírt, plajbászt vett elő, s a híd korlátján rögtönözte a papírra a verset. Illyés Bálint 1970-ben a történetet a háromlikú nagyhídtól az alszögi kishídhöz kötötte. Igaz ugyanis, hogy Bankósék nagyutcai házától a kishídon át a rövidebb volt az út az Epreskerthez.

A „szamaras vers” kunszentmiklósi keletkezési legendái közül Varga Domokos az *Édesanyám sok szép szava* című könyvében írta, hogy nagypapa, Magay Károly jó barátságban volt Petőfivel. Gyakran ugratta őt az idősebb jogán. Egyszer a szentmiklósi városháza előtt üldögéltek, s azt találta mondani

– Te, Sándor, nem lehet igaz az, hogy te írtad vóna azt a sok versöt! Valljad csak be, te fordítottad franciából.

– Mi? Hát csak mondj valamit, amiről írnak, oszt mindjárt, itt helybe megírom.³

Petőfi kunszentmiklósi tartózkodásai nagy hatással voltak témaválasztására. Bizonyos, hogy *A helység kalapácsa* és a *János vitéz* témái az 1844. évi itt-tartózkodásából is fakad. Itt fordultak elő olyan esetek, hogy például László bojtár a Kunszentmiklóshoz tartozó Böszöri-csárdában mulatozott „a Számadása alatt levő Nyájat a Szabad Szállási Buzákra széjjeleresztette.”⁴ Az eset akkor nem volt mindennapi, a szomszédos városok bírái is foglalkoztak vele. *A János vitézben* megjelenik a kunszentmiklósi nyelvhasználat: „Hát még mög a vargyúk!...hú azok vótak ám!”⁵

A *Legenda* című költemény megírásának előzménye is a városhoz kötődik, amelyet Bankós Izidóra Kéry Gyulához 1907-ben írt leveléből ismerünk meg.⁶ A vers ötlete 1844 első felében bontakozott ki. A két jó barát, Petőfi és Bankós Károly egy este együtt olvasgatott.

Bankós egy latin nyelvű könyvben lapozgatott, majd rámutatott egy részre, s odaadta a könyvet Petőfinek, aki fennhangon olvasta a történetet: Pluto, a pokol ura panaszkodott Szent Péternek a lenti nagy zsúfoltságra. bezzeg a mennyek országa milyen tágas, ott van szabad hely bőven! „Ide jön minden pap, barát...” – foglalta össze a helyszűke okát a főördög. A Bankós családi legendárium szerint Petőfinek annyira megtetszett a történet, hogy kölcsönkérte a könyvet, s magával vitte Pestre. Csakhogy néhány hónappal később nem a könyvet küldte vissza, hanem helyette a *Legenda* című vers kéziratát, azzal az indoklással, „hogy a könyv eszméjét ebben a versben foglalta össze.”⁷

1844-ben különösen megerősödött, elmélyült a költő és a város kapcsolata. Itt írt versei, megfigyelései az eddig zárt világú Kunszentmiklóst is „belopták” az irodalomba.

1845 júliusában a felvidéki útjáról Szalkszentmártonba hazatérő költőt a miklósi „ka-

³ VARGA Domokos: *Édesanyám sok szép szava*, Hét Krajcár Kiadó, Budapest, 1999., 101., 102.

⁴ ILLYÉS Bálint: „*Kedves kis hazánk...*”, 76–5362–Szegedi Nyomda, 271. o.

⁵ I. m. 271. o.

⁶ GALAMBOS Sándor. *Petőfi és Kunszentmiklós*, 84–495. Kszm, Rota, 12.

⁷ I. m. 12.

putosok” is szívesen fogadták. Baky Ignác főjegyzőék estélyen látták vendégül Petőfit, aki itt ismerkedett meg a 16 éves Baky Tinikével, „Szentmiklósnak egy rózsájával”. A hagyomány szerint az esti táncmulatságot éjjeli zene követte Tinike ablaka alatt.

Hogy Krisztinka milyen érzelmekkel viseltetett a költő iránt, azt csak ő tudhatta. Az bizonyos, hogy nem ment férjhez a szépségéről híres hajadon. 86 évig élt, és húgánál, özv. Szigety Kálmánnénál hunyt el Rácalmásan 1914. május 29-én. Ott is temették el.⁸

1845. július 22-én érkezett Petőfi ismét Kunszentmiklósrá. Mindenki nagy örömmel fogadta, különösen a fiatalok. A kávéházban gyülekeztek. Ifj. Horváth János, Józsa Benedek, Baky Lajos, Baky Endre, ifj. Virágh Pál kaputos földbirtokosok, Szabó Károly, a jegyző fia, Végh János és Bankós Károly széles gesztusokkal tárgyalták a nagy újságot, érkezésének hírért. Bankós javasolta: „Barátaim, itt az alkalom, hívjuk meg egy lakomára!” Megszavazták, és azonnal a költő szállására siettek, majd felkérték egy magyaros, barátságos lakoma elfogadására. Petőfi eleget tett a kérésnek, és a lelkes fiatalokkal a kávéházba ment. A hír bejárta az egész várost. Eljutott a gimnáziumba is, ahol különösen a poetai és a retorikai osztály hallgatói jeleskedtek a meglepetés készítésében.

A felnőttek sem akartak kimaradni az ünneplésből. A kávéház megtelt. Egymást követtek az áldomásívások. Sándort hamarosan az asztal tetejére segítették, hogy remekeljen vidám anekdotáival.

Beköszöntött az alkony, sor került az estebéd elfogyasztására. A hangulat már elég magasán járt, amikor a terem ablakán keresztül szemet vakító fény szökött be, és kintről egyszerre énekszó hangzott. A megtisztelt költő egyik szép dalát énekelte a fáklyákkal odavonuló diákság. közülük egy, a dana után, az égő fáklya lángjainál üdvözölte Petőfit. A multság ezután hajnalig tartott.

A lakoma végeztével, amint hazamentek, Bankós azon mámorosan írószereket szedett elő. Szándékában állt Vahotnak megírni az eseményeket. A már vetkőzni kezdő Petőfi szintén íráshoz fogott. Petőfi hamarosan kész lett a *Búcsú Kunszentmiklóstól* verssel, amely javítástól mentes volt.

Kiskunsági Szentmiklósnak / Ifjú népe! / Benyitottál a szívemnek / Közepébe:/ Hej, pedig e szívközép, ez / Szentek szente, / Nem sok ember fordult meg még–/ Fordult meg még eddig benne./ De kinek meg helyet adtam / Egyszer itt benn, / Az ugyan ki soha többé / Nem megy innen./ Ezután úgy nézzetek hát / A szemembe./ Rabok vagytok mindörökre / Mindörökre a szívembe! / Amott virít Szentmiklósnak / Egy rózsája.../ Hej csak soha ne is néztem / Volna rája! / Vagy ha már megbűvölt édes / Arculatja: / Hadd lennék én, aki ötöt–/ Aki ötöt leszakasztja! / (Kunszentmiklós, 1945. július 23.)

Bankós Károly tudósításban számol be Petőfi Sándor kunszentmiklósi látogatásáról, amely megjelenik a *Pesti Divatlap* 1845. nyárhó számában (július, 574. oldal):

Petőfi Sándor közkedvességű költőnk e napokban városunkat meglátogatá s mi őt ölelő

⁸ I. m. 14. o.

karokkal fogadánk, s irántai szeretetünk jeléül, ifjak és korosabbak, ösztönszerűleg gyűlünk össze kávéházunk egyik teremébe, hova szállásáról közakarattal felkértük egy kis magyar barátságos lakoma elfogadására. Körünkben érezvén azon költőt, - kit ha ki-képzeliünk a szárnyas pegazuson csillagok közt lovaglók sorából: a költészet jelen terén olyan hiányt kéntelenítettünk tapasztalni, minőt a biblia szenvedne, ha abból Mózes öt könyvét kiszakítanók, - körünkben érezvén mondom őt, szilaj kedv-s határtalan öröme fakadtunk. - Az ebéd fölötti tömérdek áldomásívások szünet nélkül olvadtak össze, s egymást váltogaták. Poharainkat fenéig üritők azokért, kik azt megérdemlik, s ittunk sok jeles ember egészségeért is.

Tánc és zene közt megfoghatatlan gyorsasággal beköszöntött az alkony és szokásból ismét asztal mellé ülénk, s újra víg szeszély és játszi elmés üdvözletek fűszerezék estebé-diünket, amidőn a terem oldalán lévő ablakon keresztül szemet vakító fény özönlött be, és kívül összevágó dal hangzék – a megtisztelt költő egyik szép dala és azok, kik szinte tiszteletlángra gyűltak, a gymnasiumunkbeli költészet – szónoklat–hallgatók valának; – közülük egy, a dana után, égő fáklyák lángjainál, Petőfit lelkes szónoklattal üdvözlé.

Az ezt követő zajos éljen-kiáltások után elvégre csakugyan csend lőn, Petőfi néhány szavakat intézett az iskolai ifjakhoz és arcának néma kifejezésével köszöné meg a fáklyás megtiszteltetést. - Ezután még hajnalig mulatánk, s az elváláskor azon bánatos sohaj szökött föl keblünkéből: »Hajh, mért nem lehet gyakrabban körünkben Petőfi!«

Bankós pontot tett közlendője végére, és mindketten azonnal címezték levelüket a *Pesti Divatlap* szerkesztőjéhez.

1848. március 15-én Petőfi nem volt Kunszentmiklóson, de az iránta való rajongásból mindenki egy lélekkel állt a forradalom mellé. Ezen a napon az egész Kunszentmiklós ki volt világítva a költő tiszteletére. Minden ablakban két szál gyertya égett, s négy annak a háznak az ablakában, ahol a családi árenda volt, középen Petőfi arcképével. (A mai vendéglő italokat tároló részén, amely régen önálló helyiség volt. A közfal kibontásával vált egy helyiséggé.)

Petőfi 1848. május 25-én levélben kéri barátját, Bankós Károlyt arra, hogy országgyűlési követ szeretne lenni a Kiskunságban, és megválasztását Kunszentmiklóstól reméli.

„Barátom Károly!

Szándékom követté lenni a küszöbön álló országgyűlésen, ha elválasztatom. Fordulhatnék többfelé, de egyenesen és csak szülőföldem ajtaján kopogtatok, Kis-Kúnságban. Leszsz olyan szives, ugy-e barátom, hogy azonnal megírod, hol fog Kún-Szent-Miklós választani, helyben-e vagy máshol? remélem, ti meg fogtok választani, s ha megválasztotok, ugy hiszem, nem vallotok szégyent velem. Isten látja lelkemet, nem dicsvágyból vagy önérdekből ohajtom a követséget, hanem egyedül azért, hogy a hazának szolgálhassak, amennyire tőlem telik. Nem kétlem, elég okos ember lesz az országgyűlésen; de lesznek-e lelkesedettek és lelkesíteni tudók is, az kérdés; pedig most leginkább ilyenek kellenek... fa-

natikus lelkesedés kell, hogy világítson a nemzet előtt, mint világított Mózsés bujdosó népe előtt a tűzoszlop a pusztában. Ismételve kérek, válaszolj tüstént, mert az idő sürgető. Lakásom: Dohány utca, 373 szám. Valamennyi jó emberemet üdvezelve s téged ölelve, vagyok

őszinte barátod

Petőfi Sándor

[Címzés:] *Bankós Károlynak barátilag, Soroksár, Lacháza, Kún-Szentmiklóson*⁹

Június 6-án két napra leutazott választókerületébe, magával hozta *A kis-kúnokhoz* szóló proklamációját, amelyet szétoztott a nép között. A nép határtalan lelkesedéssel fogadta. A választás előtt pár nappal, június 11-én feleségét, Szendrey Júliát is magával hozta, hogy tanúja legyen győzelmének. Beszédet tartott a miklósi népnek, majd ebédet adott. Komor és hallgatag volt, bár jól állt a szénája.

Másnap délután meglátogatták Balogh József orvosékat, ahol kellemes meglepetés érte, mert a honszerető leányok, Kelemen Piroska kezdeményezésére, elénekelték a *Nemzeti dalt*.

Elérkezett a választás napja, június 15-e a Nyilatkozat a szabadszállási választás ügyében tudósítása pontosan bemutatja a kunszentmiklósi nép támogatását, és érinti a szabadszállásiak viselkedését is.

„Kún-Szent-Miklós, jún. 15. 1848.

Eljött azt idő, midőn nemzetté lett a nép, s ő választja képviselőit az országgyűlésre, nem pedig a nemesség. Kaptam az alkalmon, hogy aki eddig az irodalomban képviseltem a népet, képviseljem most az országgyűlésen is... ki ismerné jobban szükségéit, mint én? ki védelmezné lelkesedettebben jogait, mint én? hiszen a nép az én vallásom, istenem!

Lejöttem szülőföldemre Kis-Kunságba, proklamációt osztottam szét a nép között, azt az egész kerület¹⁰ választóinak nem-kaputos része lelkesedéssel fogadta, s egyhangon azt beszélték, hogy engem választanak követnek. Néhány napra fölrandultam Pestre, s mire ismét visszajöttem,¹¹ oly borzasztó hírek kerengtek felőlem, melyek csak a legelvetemedettebb gonosztévőt illetik. Kik terjesztették ezen híreket? természetesen a kaputosok. Mindazáltal a szentmiklósi nép látni és hallani kívánt, hozzám jöttek deputációban vagy kétszázán. – Elmentem velök a városházához, s bejelentettem a tanácsnak, hogy népgyűlést fogok tartani.[...]

Azt kérdezte a bíró, egy nagyreményű fiatal mákvirág a kaputosok fajából, hogy miről fogok hát beszélni? mondám: a követválasztásról és azon rágalmakról, melyeket távol-

⁹ *Petőfi Sándor összes prózai művei és levelezése, 1848, mek.aszk.hu /05900/05911/05911.htm#134*

¹⁰ *MEZŐSI Károly: A követjelölt Petőfi megbuktatása, Kiskundorozsma választóinak petíciója, 162.*

¹¹ *ZILAHY Károly: Petőfi életrajza, Pest, 1864., 8. (Június 11-én)*

létemben rám kentek. Iszonyún fölfortyant, hogy a követválasztásról szónokolhatok, de birói minden hatalmával tiltja, magamat a vádak alól mentenem. [...]

Kiálltam a városház elé, s beszéltem az összegyűlt néphez a követválasztásról, [...]

Tegnapelőtt délután egy barátomhoz, kinél itt szállva vagyok, egy levél érkezett a szabadszállási várospecséttel s »Szabadszállás városa birái« aláírással. [...]

– Ilyetén állásában a dolgoknak, ma nálunk közgyűlést tartatván, elhatározottat, hogy tisztelt polgártársunk által tudtára adni kívánjuk Petőfinek, hogy ha személyes bátorsága és élete kedves, igen jól tenné, ha a jövő nemzeti gyűlésre menő követ választására a jövő csüörtökön köztünk meg nem jelenik, mert a nép ingerült, s nem állhatunk jót, méltó haragia fölgerjedésében lehető dühiért” stb. stb. – Barátom, kihez e levél intézve volt, átadta ezt nekem. ...elhatároztam, hogy ha igazán akármilyen ingerült is a nép ellenem, meg fogok a választáson jelenni, [...] Tegnap estefelé átmentem Szabadszállásra. Egy ismerősömhöz szálltam. Midőn ott megláttak, az egész háznép iszonyu rémületbe esett, alig voltak képesek ennyit mondani:

– Az istenért, távozzék el tüstént, ebben a szempillantásban, mert mingyárt agyonverik. Tegnapelőtt majd éjfélig tartottak népgyűlést ön ellen a kaputosok, s a népet felbőszítették. A pap, kinek fia akar követ lenni, azt mondta: mihelyt bejön a városba, azonnal félreverti a harangokat. Távozzék, ha élete kedves!

»Ha ebben a pillanatban el nem takarodik ön a városból–felet a kicsapott nótárius–, mi nem kezessük életéért.«

Június 27-én a Pesti Hírlap 92. száma 593. lapján közli Bankós Károly levelét Petőfi követjelöltségéről a következő szerkesztői jegyzettel: „Miután a kunszentmiklósi választásról eddig csak Petőfi Sándor cikkét közöltük, közöljük a fentírt cikket is, melynek írója nincs e tárgyban személyesen érdekelve... – Szerk.”

Maga a levél így szól: „– Kunszentmiklós. Petőfi Sándor e napokban proklamatiót osztatott el közöttünk kiskunok között, mellyben valódi nemzeties jelleménél fogva, minden himezés hámozás nélkül őszintén kimondja, hogy ha kedvünk van őt megválasztani követnek, biz ő elfogadja a követséget; ha pedig mást választunk, örülni fog rajtát ha nálánál külön emberünk akadt.

Mindennek daczára a szentmiklósi nép nagy része Petőfi pártjára állott. ... Sőt illy alkalommal – mint hallom – egy tekintélyes ember azt merte kimondani, hogy »megparancsoltam a felszegi lakosoknak, hogy azt az akasztófárávaló Petőfit be ne bocsássák a városba, kövezzék agyon«.

A nép nemesen viselte magát. Nem férhetett sehogy fejébe, hogy eddig azon rágalmozók Petőfit dicsőítették s istenítették, sőt egykor ittlétében hét országra szóló lakomát, fáklyászenét adtak neki, s most – – – –

F. hó 11-én estve későn megérkezett hozzánk Petőfi, s azonnal – párthiveiből – hossza sora mutatkozék nála a tisztelgőknek.

Másnap szándéka volt föllépni s bemutatni magát a népnek, miként más művelt or-

szágban szokás. E hó 12-én délelőtt istentisztelet végeztével ismét tisztelgő küldöttség jelent meg Petőfi szállásán, kijelentvén, hogy a nép a városház előtti téren várja megjelenését. ...– Kevéssel ezután mintegy 300 polgár rohant a követjelölt költő szállására, kérve őt, hogy jelenjen meg közöttük és tartson előttük beszédet a városház előtt. Vagy ha nem, ők elkísérik a városon kívül, vagy bárhová, mert hallani akarják.

Petőfi ily határtalan bizalmát a népek megvetni bűnnek tartotta, s megigéré, hogy kész teljesíteni kívánatukat, de előbb bejelenti a helybeli bírónak. Úgy tőn.

A követválasztásról szólnia megengedetett, de a vádak és rágalmak alól magát menteni tiltatott, [...]

Eljött a követválasztás napja, e hó 15-ike. Megindulánk a követválasztás székhelye felé Szabadszállásra. Mindenfelől beszélték, hogy Petőfit agyon akarták verni a szabadszállásiak, – s maga összekulcsolt kezekkel kérte az előljáróságot, hogy biztos őrizet mellett távolítsák el őt Szabadszállásáról, – és hogy már Petőfi innen tovább is küldetett.

Úgynevezett tolvaj-uton vitetett ő, nehogy párthiveivel találkozzék, s őket a történekről fölvilágosítsa.

A szentmiklósi nép amint hazaért, azonnal a törvényes úthoz folyamodott. Nyer vagy veszt, rajta megnyugszik. A nép kérelmét beadó küldöttség alig érkezhett Pestre, már ekkor egy pár jó úr beharangozta a várost vele, hogy Petőfit, ...azonnal becsukatta a minisztérium a szentmiklósi küldöttekkel együtt.

Megtértek végre a küldöttek a nép nagy része örömének, s mint az apostolok hirdették a népek az igét, hogy legyenek továbbra is békében, majd segítve lesz a bajon... És én elégtelenen tértem haza, mert e nap eleget tettünk. De Petőfi kalandja csak nem mehet ki eszemből. Meggondolták-e azon emberek, kik Petőfi ellen a népet felbőszítették, hogy olyan kincse Petőfi a magyar hazának, mellynek vesztét Szabadszállás kincses ládája meg nem térítheti

Pesti Hírlap. 92. sz. 593. lapon Bankos Károly, a kunszentmiklósi tanács tagja.”

Június 15-én Petőfi vereséget szenvedett. Menekülnie kellett, visszatért Kunszentmiklósról és megírta a Március Tizenötödikében az *Elégia* című cikkét. Itt örökre megszakadt a város és a költő kapcsolata. A bukás fájdalmai felsejlenek *Az apostol* soraiban.

1848-as emlékek

A választási jegyzőkönyv kivonata

A kunszentmiklósi tanács jegyzőkönyvében olvasható, hogy az 1848. március 18-án a tanács előtt megjelenő lakosok küldöttsége kikényszerített egy körlevelet, amelyet elküldtek a testvérközségeknek. A körlevél a Kiskun Ellenzéki Küldöttség kívánalmait tartalmazta, a mellyel a tanács nem értett egyet. A testület csak a követelések egy részének teljesítésében volt kompetens. Csak azt fogadta el. A főkapitányra vonatkozó intézkedés nem tartozott a hatáskörébe, azt a Központi Választmányhoz utalta.

A Kis-Kun Kerületi Ellenzéki Küldöttség 20-án megjelent a választmány előtt, és

rokonszenvét nyilvánította a reformmal kapcsolatban. Nemzetőreiket felajánlották a haza védelmére, és kérték Szluha Imre korrump jászkun főkapitány elmozdítását. A Pesti Állandó Választmány határozata a küldöttséget Szluha ügyében gróf Batthyány Lajos miniszterelnökhöz utasította. A választmánytól kapott határozattal a küldöttség a Landerer Nyomdába sietett, hogy 21-én a Kunszentmiklósi tanács asztalára tehesék a körlevelekhez csatolandó nyomtatott határozatot a választási jegyzőkönyv kivonataként (egyetlen, ismert példány). Dátuma: 1845. március 20. Valószínűleg nyomdahibás. Helyesen: 1848. március 20.

A kis-kúnokhoz proklamáció

A Baksay Sándor Református Gimnázium és Általános Iskola, 1950/1951-ig jogelőd Kunszentmiklósi Damjanich János Gimnázium és 1926-ig Baksay Sándor Református Reálgimnázium régi folyóirat gyűjteményében található a *Pesti Hírlap* 1848-as évfolyam első félévének bekötött példánya. Az 1011. (vasárnapi) szám 1848. január 2-ától az 1848. június 30-áig (95.) szám, amelynek lapjai között volt bekötve Petőfi A kis-kúnokhoz választási kiáltványa. Ma a 3. leltárkönyv 560-as leltári száma alatt található, amelyet 1976. IX. 17-én vett leltárba Illyés Bálint könyvtáros tanár. (Arról nincs tudomásunk, hogy ki ajándékozta a könyvtárnak.)

Ugyanebben a leltárkönyvben az 559. leltári szám alatt jegyezték be Jerney János: Kiskún honfi- és polgártársaimhoz proklamációt.

A 3. leltárkönyvet 1967-től (001 sorszámától) 1980-ig (990 sorszámig) vezették.

A bekötött 1848. első félévi Pesti Hírlap bekötött példányai között található akkori újságok lapjai dátum szerint: REFORM, MARCZIUS TIZENÖTÖDIKE 16. szám, 17. szám, Jelenkor”, A „Nép barátja”, „Radical lap”

A *kis-kúnokhoz* proklamációt Petőfi Sándor (Június, 1848.) írta. Két lapból áll. Első lapja a címmel együtt 42 sor, a 2. lap 32 sor aláírással. Mérete. 28,5 x 21 cm, a nyomtatási hely nem jelölt.

„Lejöttem szülőföldemre Kis-Kunságba, proklamációt osztottam szét a nép között, azt az egész kerület választóinak nem-kaputos része lelkesedéssel fogadta, s egyhangon azt beszélték, hogy engem választanak követnek.”

A proklamációról Zilahy Károly (Zilahy Kiss Károly)¹²Petőfi életrajza (első) 1864-ben megjelenő könyvében lábjegyzetben, * jellel jelölve a 113. oldalon az alábbi fűzi hozzá: *„E proklamációnak saját személyére vonatkozóan kijelenti Petőfi, hogy ha képviselőül megválasztják, elfogadja; ha méltóbb embert kapnak nálánál, örömmel visszavonul.”*¹³

¹² mek.oszk.hu/03600/03630/html/z/z/31201.htm – SZINNYEI József: *Magyar írók élete és munkái*, Zilahy Kiss Károly

¹³ ZILAHY Károly: *Petőfi életrajza*, Pest, 1864, 113. Született. Zilah, 1838. október 28., meghalt: Pest, 1864, május 16.

(A proklamáció teljes szövege az első Petőfi életrajzban nem található meg.–Szerkesztő.)

A proklamációra történik hivatkozás, de a röplap eredeti példánya csak 1881-ben tűnik fel Sepsiszentgyörgyön, a Nemere politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági lapban¹⁴. A proklamáció választási beszéd, a 3. kiskunsági választási kerület: Szabadszállás, Kunszentmiklós, Fülöpszállás, Lacháza, Dorozsma és Majsja népét szólítja meg.

Azt tudjuk, hogy Petőfi Kunszentmiklóson kiosztotta.

Lestár Ambrus seborvos Kunszentmiklóson megőrizte, ugyanis precíz ember volt, és tisztelte a 48-as eszméket. (Rajta kívül még valaki szintén megtartotta, akitől a bekötött *Pesti Hírlap* 1848-as I. félévi példányát kapta a gimnázium.)

Lestár Ambrus 1813-ban született a Veszprém megyei Szentkirályszabadján. Az egyetem elvégzése után 1841-ben Kunszentmiklós seborvosának választották meg, amelyet 50 esztendeig látott el. 1891-ben halt meg.

A felső-kiskunságiak seborvosaként vonult be Verbász alá. Itthon a szegények orvosa volt. 23870 csecsemőt oltott be. Sírja a főlzögi temetőben, a feszület alatt van.¹⁵

Lestár Ambrustól kapta Benke István a röplapot, mondta el a proklamációhoz írt kísérő szövegben, aki Sepsiszentgyörgyre ment tanítani és az ottani NEMERE lapban jelentette meg először 1881. augusztus 8-án.¹⁶

Benke István 1849. december 7-én született Brassóban. Székelyudvarhelyen 1869-ben végezte a gimnáziumot, 1869-től 1870-ig jogot tanult ugyanott,¹⁷ teológiát 1873-ban Pesten.

Az 1873/1874-es tanévben az utrechti egyetemen tanult. Majd Magyarországra hazatérve segéd-, később rendes tanár lett Kunszentmiklóson 1874-től 1881-ig. Ezt követően 1881 és 1901 között Sepsiszentgyörgyön a Székely Mikó Kollégiumban töltött be vallás-tanári állást. Ebben az időben Zwingli Ulrik reformátor életét, munkásságát kutatta. Az 1900-as évek elején nyugdíjba ment, és Rákosszentmihályon lelkipásztori teendőket látott el. 1915. június 17-én hunyt el.¹⁸

Jelenleg a Baksay Sándor Református Gimnázium és Általános Iskola muzeális könyvtárának a feljebb látható példánya mondható manapság az egyetlen eredeti példánynak.¹⁹

¹⁴ A lap 1871-ben indul Brassóban, 1874-től jelenik meg Sepsiszentgyörgyön, és 1884-ben szűnik meg.

¹⁵ ILLYÉS Bálint: „Kedves kis Hazánk...” *Kunszentmiklós a redemptiotól századunkig*, Kunszentmiklós, Szegedi Nyomda, 298.

¹⁶ BALOGH Mihály: *Lappangó 1848-as kisnyomtatványok egy iskolai könyvtárban*, Könyvszemle, 1989., 1. szám, 58.

¹⁷ reformatus.hu/ *A magyar Zwingli-kutató*, 2015. jún. 18.

¹⁸

¹⁹ I. m. 58.

Jerney János: Kiskún honfi- és polgártársaimhoz

Jerney János helyettes ügyész, az Országos Statisztikai Hivatal- és Magyar Tudományos Titkárság rendes tagja írt Pesten, 1848. június 5-én kiáltványt Kiskún honfi- és polgártársaimhoz megszólítással. Jerney János Dorozsmán született. Dorozsma is a Hármas- Kerület, a Kiskunság egyik körzetéhez tartozott.

Nem lehet pontosan tudni, hogy magát ajánlotta követnek, vagy Petőfi Sándort, de kiskun követnek.

Ajánlhatta magát, de ajánlhatta Petőfit is. Pontosán nem derül ki a röplapból. Kiskundorozsma és Kiskunmajsa lélekszáma közel annyi volt, mint Szabadszállás, Kunszentmiklós, Fülöpszállás, Lacháza népessége. Akár meg is választhatták volna. A dorozsmaiak azonban nem jelentek meg a választáson. Csak Balajthy Vendel (Jerney János pereskedő sógora volt ott.), aki a Hármas–Kerület megbízottjaként vett részt a választáson. Még követnek is jelölték, de lemondott Nagy Károly javára. A dorozsmaiak nem értettek egyet a megválasztott követtel, ezért petíciót írtak az országgyűléshez.

1825-ben a Magyar Tudományos Akadémia pályázatot írt ki *„Egy volt-e a régi kun nemzet nyelve a magyar nemzet nyelvével?”* A beérkezett pályaművek közül a bírálók Jerney János munkáját találták jutalomra érdemesnek. A 25 éves ifjú egy csapásra országos híró lett. A pályadíjnyertes ifjút József nádor a jászkun kerületek tiszteletbeli alügyészévé nevezte ki.

Óriási tudásával és páratlan munkabíráásával az ősmagyarország történetének kutatásában, valamint a magyarok őshazája felkutatásában múlhatatlan érdemet szerzett. Fiatalon, 38 évesen a Magyar Tudományos Akadémia tagja lett.

Petőfi a *Búcsú Kunszentmiklóstól versében írja:*

*„Ünnep volt ez, a barátság /
Szép ünnepje”.*

Mi elmondhatjuk, hogy ünnep ez: Ünnepe Petőfinek, Kunszentmiklósnak, Mindnyájunknak. Köszönet érte mindenkinek, aki hozzájárult ehhez az ünnephez.

Petőfit ma ideszólítottuk, ő idetalált. Kívánom, hogy méltó helyét megőrizve maradjon itt, mert ő ma is a:

*„Jövő királya, főséges, csodás
Örök magyar erő: Petőfi Sándor” (Juhász Gyula)*

(Elhangzott Kunszentmiklóson a 2017. május 19-én tartott Petőfi –konferencián)